

TISZTÁS

Mózes 17,15

„Mózes akkor oltárt épített, és így nevezte el: az Úr az én zászlóm”

A székely zászló

Mózes népe negyven éven keresztül vándorolt a pusztában. Szükség volt a negyven évre a generá-

A tartalomról:

A Látó	2
II. Debreceni Székely Nap	4
A Mezőség	6
Búcsúversek Tamásinak	8
Unitárius költők	12
Civilek Erdélyért	14
Gondolatok az autonómiáról	16

cióváltás miatt. A hozzáállás, a lelkület megváltoztatása miatt. Vándorlásuk vezetője maga az egek Ura, aki hol füstfelhő, hol pedig lángoszlop formában vezette népét. Az Úr volt az, akit mint zászlót követtek. Az Úr volt az, aki mögé az emberek felsorakoztak.

Ez a zászló a napokban sok kedélyt felborzolt. Volt ahol heccből, volt ahol szilárd meggyőződésből, de kikerült a különféle homlokzatokra.

Kedves Testvéreim! Zászlószentelés van napirenden. Én ma egy kicsit idillikus leszek, mert úgy látom, hogy ennek a zászlónak az a feladata, hogy összerázzon minket. Az a feladata, hogy ha mögötte felsorakozunk, akkor levessük a régi embert, és újjászüllessünk remélve, hogy felgyorsult világunkban ehhez csak nem kell a negyven esztendő.

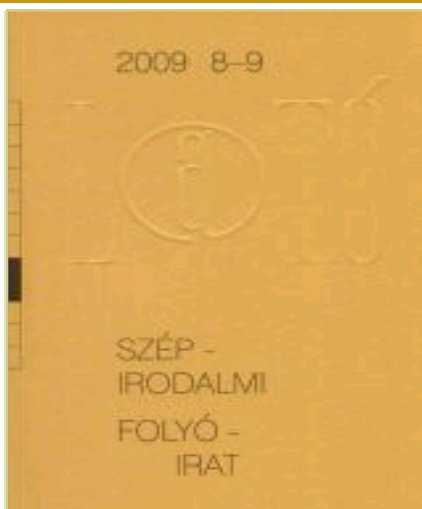
Folytatás a 14. oldalon

Az Írószövetség havi szépirodalmi folyóirataként 1990. januárban (1. évf. 1. szám) jelent meg először Marosvásárhelyen (Târgu Mureș, Neumarkt) a *Látó*. 1994-től a RÍSZ és a Maros Megyei Tanács lapja, főszerkesztői: Markó Béla (1990-2005), Gálfalvi György (2005-2007), Kovács András Ferenc (KAF; 2007-).

Vásárhely nem bővelkedett irodalmi lapokban – azonban az 1919-1921 között Osvát Kálmán által szerkesztett *Zord Idő* című „félhavi szemlét” meg kell említenünk, a lap jogelődje pedig az *Igaz Szó* (1953-1989). A szovjet mintára 1952-ben megszervezett Magyar Autonóm Tartomány (MAT) felértékeli Marosvásárhely kulturális szerepét, aminek egyik jele az 1953-ban útjára indított irodalmi folyóirat. 1962-ig a RNK Írószövetség MAT fiókfolyóirata, majd ezt követően az RNK (1965-től RSZK) Írószövetség havi folyóirata, első szerkesztője Hajdú Győző volt, 1989. decemberéig jelent meg.

Az *Igaz Szóról* elmondható, hogy az évek során a lap nagymértékben hozzájárult az aktuális politikai irányvonal terjesztéséhez és a pártos irodalom fenntartásához, másfelől viszont a magyar kultúra értékeinek közvetítésével, s kiváló közönségszervezéssel erős vidéki olvasótá-

bort mondhatott magáénak. (Győrffy, lexikon.adatbank.ro)

Vida Gábor a prózarovat szerkesztője, a lap 2011-es békéscsabai bemutatkozásán Elek Tibor irodalomtörténész kérdésére a következőket mondta az *Igaz Szó* versus *Látó* kérdéskörrel: „...az *Igaz Szó* egy kulturális intézmény volt, amit létrehoztak és üzemeltettek, magyarul írták, 12 lejért - ami két sör ára - lehetett megvásárolni, az iskolában kötelező volt megvenni, de senkinek sem kellett. Nekünk abhoz semmi közünk nem volt, határolódott el az előzményektől, s közölte: a két lap között semmi folytonosság nincsen. 1989-ben elkezdődött valami, egészen másfajta lap indult útjára, aminek nem volt politikai előzménye; bár a batalom próbált beleszólni, de akkor már nem kellett komolyan venni.” (közreadja: Niedzielsky, 2011)

A Maros Megyei Tanács mellett a Communitas Alapítvány, valamint a Szülőföld Alap támogatja a lapot. 2010. évben a nyilatkozatok szerint az Alapból nem jutottak pénzhez. („átütemezés miatt nem javasolt a támogatás.”) Ugyanakkor az Alap honlapján támogatottként van a lap feltüntetve.

A finanszírozási nehézségek mellett – a tulajdonos miatt – a közalkalmazottakat érintő szabályozások is kihatással vannak a lap életére: az állami alkalmazot-

tak 2010. évi 25%-os leépítése érintette a *Látót* is. Ezen kívül (a többi érintett laphoz hasonlóan) a piacgazdaság és a román nacionalizmus kihívásaival is szembe kell nézzen az újság: 2006-ban kilakoltatták a székházukból – hasonlóan 1999-hez, amikor a *Látónak*, a *Vatranak*, a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének és a *Romániai Magyar Szó* fiókszerkesztőségének a Városháza utcán lévő székházat kellett elhagynia.

A *Látó* szerzői gárdája által létrehozott Mentor kiadó 1993 őszén jelenteti meg első könyvét (Egyed Emese: Madárcsontú versek). A lap irodalmi színpadot működtet Marosvásárhelyen, melyen – elsősorban – magyarországi szerkesztőségek, alkotók kaptak lehetőséget a bemutatkozásra. Évente négy nívódíjat oszt ki a szerkesztőség vers, próza, kritika-esszé, és debüt kategóriákban. Először 1992. január 25-én adták át a marosvásárhelyi Kultúrpalotában. A *Látó* nívódíjasok írásaiból megjelent antológia címe: A hibátlanság vágya (1991-2009); 2004-től nem csak erdélyi szerzők kapják/kaphatják meg. 2010. évi díjazottak: Horváth Előd Benjámin (debüt), Kenéz Ferenc (vers), Mihály Emőke (esszé), Márton Evelin (próza).

Az augusztusi-szeptemberi összevont számok témája a színház: elsősorban kortárs drámákat közölnék (más tematikus számokkal is jelentkeztek: 2005. február – Bécs, 2008. február – Velence, 2008 április – Örmény). 2009-ben indult be a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen a drámaíró szak és a hallgatók számára egy fontos publikálási lehetőség. Így annak ellenére, hogy tisztán szépirodalmi lapról van szó a határterületek (színház, koncert) megjelennek. A 2011. októberi lap-

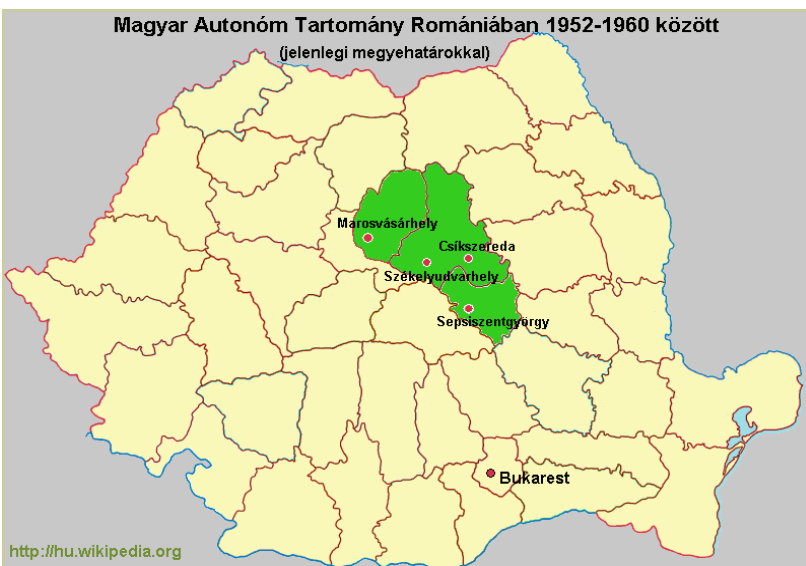
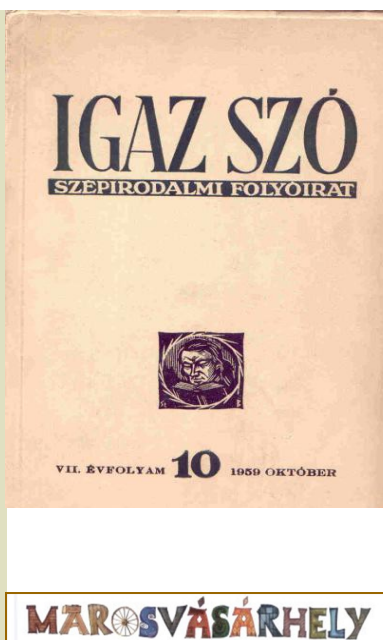
„Vidulj, gyászos elme! megújul a világ
S előbb, mint e század végső pontjára bág.”

Batsányi János: A látó (1791)

szám a következő rovatokat tartalmazza: vers-próza, sétatér, nézőtér, téka, deleatur (lt. töröltetni), Mikes expressz, talált vers.

2005. augusztus-szeptemberi számtól kezdődően internetes változatban is olvasható a folyóirat, ahol a szövegek teljes terjedelmükben olvashatók — egy héttel a nyomtatott változat megjelenését követően. A 2000-2002. közötti számok a *transindex.ro* oldalon szintén teljes egészében elérhetőek, a kimaradó 1990-1999. közötti időszak anyagának digitalizálása folyamatban van tartalomjegyzéke már minden egyes számnak elérhető. KAF Népűjság interjúja alapján az egyes számoknak havi 7-8 ezer olvasója van (közreadja: *kronika.ro*, 2010.02.02.)

-CSA-

Az Igaz Szó

„Főszerkesztője indulásától Hajdu Győző. Gyakorlatilag ő vezette a folyóiratot 1963 júliusa és 1970 májusa között is, bár ekkor a kolofon Kovács Györgyöt jelölte meg főszerkesztőként. Főszerkesztő-helyettes volt az évek során Gagy László, Gálfalvi Zoltán, Papp Ferenc, Márki Zoltán, Sütő András; 1970 májusától e szerepet Jánosházy György töltötte be. Szerkesztőként dolgozott a folyóiratnál Deák Tamás, Éltető József, Erőss Attila, Izsák József, Kiss Jenő, Majtényi Erik, Nagy Pál, Oláh Tibor, Szemlér Ferenc, Szilágyi Domokos.

A lapnak állandó szerkesztője volt Bukarestben Szemlér Ferenc, utána Gálfalvi György, majd Majtényi Erik, Kolozsvárt sorrendben Marosi Péter, Deák Tamás, Szilágyi Domokos, Jánosházy György, Kiss Jenő. Kolozsvári szerkesztő Panek Zoltán, sepsiszentgyörgyi szerkesztő Farkas Árpád. „

A MAT jelentősége Marosvásárhely életében

1946-tól a városban működik az Orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézet, a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolát 1953-ban telepítik ide, az Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó magyar osztályának és a Tankönyvkiadó magyar szerkesztőségének 1955-ben fiókjai létesülnek. Az 1960-as átszervezés következtében a tartomány területe csökkent, neve megváltozott Maros-Magyar Autonóm Tartományra.

"vannak vidékek gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé izesül"
Kányádi Sándor

DEBRECENI SZÉKELY NAP

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület és a Debreceni Unitárius Egyházközség 2013. június 8-án immáron második alkalommal rendezte meg a Székely Napot, Debrecenben. Sok emlékezetes pillanattal letünk gazdagabbak, sok értékes embert, kezdeményezést és alkotó műhelyt ismerhettünk meg. Az eltelt másfél hét alatt pedig megszülettek azok a tervek, melyek megvalósításával a rendezvénynek növelhető a vonzereje és szélesebb ismertségre tehet szert.

A tavalyi évhez hasonlóan istentisztelettel vette kezdetét a nap, Molnár Imola nagyváradi és Pap Gy. László debreceni lelkészek az ünnepek fontosságára és a világ, a létezés csodájára hívták fel a hallgatóság figyelmét.

Délelőtt tíz órától erdélyi költők és írók műveiből irodalmi összeállítást hallgathattak. Miske László színművész, Kirs Mónika, Kukovecz Barbara és Burger Ildikó Gréta előadásában gyönyörű verssorok (Áprily, Ady, Dsida, Babits, Kányádi, Bágyoni-Szabó, Farkas Árpád, Fekete Vince) és mives prózarészletek (Benedek Elek, Bánffy Miklós) hangoztak el, Sztányi Gyöngyi előadásában pedig csodálatos erdélyi dallamok csendültek fel.

Az alkotást és elért eredményeinket meg kell ünnepelni, hogy erőt gyűjthessünk a további munkánkhoz. Tizenegy órától az EJKE elnöksége, vetítéssel egybekötött beszámolót tartott az egyesület eddigi munkájáról, az elért eredményekről és a jövőbeli tervekről. Természetesen idén sem maradhatott el *Ki Tud Többet Erdélyről?* című vetélkedőnk, mely révén remélhetőleg segítünk azon, hogy az erdélyi magyarságról, Erdélyről minél többet tudjunk, tudjanak meg.

Délután kettőkor folytatódtak a programok. Addig a jóízű beszélgetésekkel és a finom erdélyi ételekkel töltekezhetett az ember. A Kiss Csaba vezette, debreceni Vox Antiqua Kamarakórus ismételten elkápráztatta a Székely Nap közönségét, előadásukban erdélyi szerző (Orbán György) művei és erdélyi motívumokból építkező

Három csillag jár az égen

darabok (pl. Kodály Zoltán) szóla-
tak meg.

A kórust a Marosvécsi Kemény Alapítvány bemutatkozása követte. Kemény Endre előadásában a helikoni íróközösség jelentőségéről szólt, míg Medgyessy Éva az alapítvány által elindított Várvédő című kiadványt ismertette.

Az irodalom továbbra is meghatározó volt. Pap Gy. László előadása következett az erdélyi unitárius költőkről, melyben Dávid Ferenc és Szabédi László munkásságával foglalkozott részletesebben.

A kortárs költészet is helyet kapott és Csíki András Aposztróf című kötetének bemutatóját hallgatták, láthatták ezt követően. A szerzővel Ungvári Judit újságíró beszél-

Vox Antiqua

Torockó bemutatkozik

Kortárs és klasszikus irodalom—a képen Miske László színművész

getett, Szabó Ádám és Szabó András a kötet néhány megzenésített versét játszotta, énekelte és Miske László, valamint Kirs Mónika előadásában jónéhány vers szavalt formájában is elhangzott.

A Székely Nap vendégeiként üdvözölhettük a torockói küldöttséget. A kötetbemutatót követően Csécs Márton tiszteletes és Király Ferenc gondnok tartott nagyon ér-

dag beszéd írott változatát jelen számban olvashatják.

A nap méltó lezárásaként a Magyar Örökség-díjas nagyváradi Kiss Stúdiószínház előadására került sor, melyben Márai, Wass, Nyíró szövegei alapján a 20. századi magyar történelem töréspontjai és az írói sorok, reflexiók jelentek meg. Kiss-Törék Ildikó és Varga Vilmos csodálatos, drámai játéka Márai-

ragyog./Szent Isten! — hol vagyok? Márai Sándor: Hol vagyok).

A Székely Napot jövőre is rendezzük, mi ott leszünk, reméljük nagyobb közönséggel, s mindannyian tudni fogjuk, hogy Hol Vagyunk!

- CSA -

Medgyessy Éva és Kemény Endre—a Maosvécsi Helikon Alapítvány

dekes előadást a faluról, a torockói emberekről. Ezt követően a torockói tiszteletes felavatta a székely zászlót - a nagyívű és gondolatgaz-

versével kezdődött és ért véget (Ülök a padon, nézem az eget./A

Central Park nem a Margitszigett....Izzik a levegő, a Nap

"vannak vidékek gyönyörű tájak ahol a keserű számban édessé leszül"
Kányádi Sándor

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület és a Debreceni Unitárius Egyházközség szeretettel meghívja Ont

II. DEBRECENI SZÉKELY NAP

2013. JÚNIUS 8., SZOMBAT
DEBRECEN, HATVAN U. 24., UNITÁRIUS IMHÁZ

09⁰⁰ Isztentisztelet
09³⁰ Köszöntők
10⁰⁰ Irodalmi összeállítás
11⁰⁰ EJKÉ-programok bemutatása, *IG tud többet Erdélyről?* vetélkedő
Szünet
14⁰⁰ Vox Antiqua Kamarakórus, Debrecen
14³⁰ Az Erdélyi Helikon - Marosvécsi Kemény Alapítvány és a Várvédő
15⁰⁰ Előadás
15³⁰ Könyvbemutató: Csiki András- Aposztróf
16⁰⁰ Torockó bemutatkozik
16³⁰ Székely zászló avatás
Szünet
18⁰⁰ Három csillag jár az égen (Márai, Nyíró, Wass) a nagyváradi Kiss Stúdió Színház előadása

Gyermeksarok, Búfé
Belépő: felnőttnek 900,- Ft, 1.000,- Ft vagy 2.000,- Ft összegű adomány, gyermeknek ingyenes. A rendezvény során összegyűjtött adományokat a Csángó Magyar Oktatási program javára ajánljuk fel. Az imaházban 150 ülőhely van, az udvaron 2 sátor állunk fel.

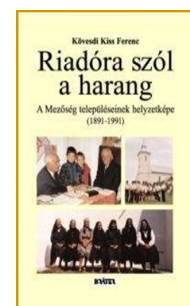
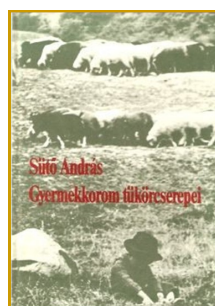
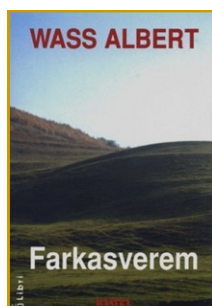
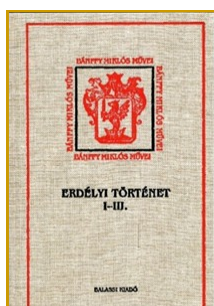
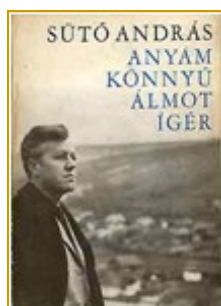
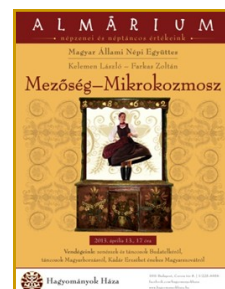
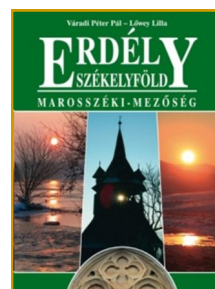
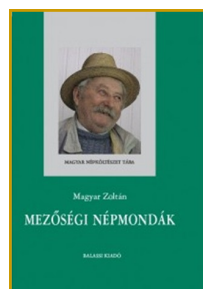
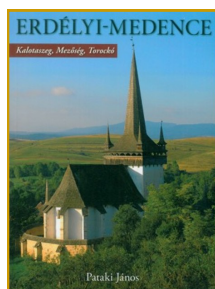
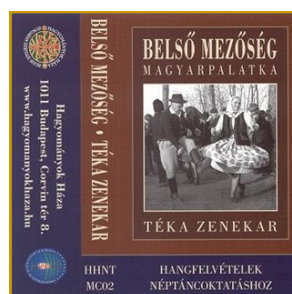
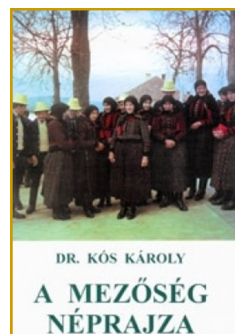
Az EJKÉ-t a Nemzeti Együttműködési Alap támogatja

A M e z ő s é g

„Látható határvonalai vannak a Mezőségnek. Ahol megkopárodnak a hegyek, az ormok, hol sárgák az agyagtól, dombok hol vetés nélkül, bokor nélkül, szakadékok tátongva, szép teknyők, oldalak, drága földek vetés nélkül – az utas azt mondja: ez a mezőség, itt kezdődik. Ezt nem lehet mappán rajzolni. Az utas rájön magától.” (Petelei István: Me-

ÉSZAK-MEZŐSÉG, BELSŐ-MEZŐSÉG, KELET-MEZŐSÉG

Erdélyi Mezőség, máskor egyszerűen Mezőség. A Szamosok, a Sajó, a Maros és az Aranyos határolta, illetve tagolta dombos, kopár vidék, az Erdélyi Medence központi vidékén. Vonzásközpontjai a peremén fekvő nagyobb városok, Szamosújvár, Dés, Bethlen, Beszterce, Szécsrégen, Marosludas, Aranyosgýeres, Torda, Kolozsvár, mintegy 300 települése közül sokban a magyarság már jobbára szóróványhelyzetben él. Ennek ellenére olyan településein, mint Szék, Magyarszovát, Buza, Szépenyerüszentmárton, Szentmáté, Nagysármás, Mezőbánd, jelentős számú magyar lakosság él, akik sajátos régies népi műveltség őrzői.

Forrás: Erdély néprajzi tájegységei

1. A Belső-Mezőség egyik legjelentősebb zenészközpontja : Magyarpalatka, Méra, Erdőtelke, Zabola

2. Hol található a Mezőség legjelentősebb műemléke: román stílusú evangélikus templom? Szentmáté, Harina, Bethlen, Magyarszovát

3. Az erdélyi Mezőség és Maros mente határán található falu, Marosvásárhelytől 18 km-re északra illetve Szászrégentől 10 km-re délnyugatra a Lúcpatak jobb partján fekszik, ahol 1997-óta tartanak táncfőrbereket. Bonchida, Szépkényerűszentmárton, Vajdaszentivány, Mezőbánd

5. Mi a közös bennük: Pápai Páriz Ferenc tudós, orvos (1649) Gerecze Péter (1856) régész, művészettörténész, Czákó Zsigmond (1820) színész, drámaíró; Nyíró Gyula (1895) elmegyógyász, Jagamas János (1913) néprajzkutató? Nobel-díj jelölést kaptak; Bukarestben haltak meg; Amerikába emigráltak; Désen születtek

6. 1737-ben itt született az erdélyi Kazinczyként aposztrofált Aranka György tudományszervező, író, költő. Válaszút, Szék, Nagysármás, Apahida

7. Kinek, melyik művéből idézünk? „...a cöveklábú asztalnál, amely nyári napokon piros paradicsommal, frissen hámozott uborkával, mezősegi sajttal vár háza engem; ősszel is vár, s olyankor, ha sírás az idő, a tornác fájáról nézem, és igyekszem tanulni valamit tőle. Fűzfalábaival makacsul a földbe kapaszkodik, esőben, jégverésben tisztul, s télen is vár, hóval borítottan, akár egy fehérré koporsó.” Szabédi László: Veér Anna alszik ; Balázs Ferenc: A rög alatt; Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér; Vásárhelyi Géza: A tébolyult kalmár

8. A Mezőségen született heraldikus (címertudós) és címerfestő, aki I. Ferdinánd román király megrendelésére elkészíti a román államcímert 1921-22-ben, született 1878, Szék. Kisbán Miklós , Bányai Elemér, Köpeczi Sebestyén József, Győri Klára

9. Várborotónében raboskodott 1873-tól haláláig Rózsa Sándor, sírja a rabtemetőben van. Radnót, Gelence, Aranyosgyéres, Szamosújvár

10. XIV. Neve a magyar szik (= időszakos vízállás), de lehet a szláv sek (= vágás, irtvány) főnévből is. Egy másik változat szerint éppen székely eredetű lakosaira utal. Története jóformán a 19. századig összefonódik a sóbányászattal, azóta pedig a néprajz szemszögéből tűnik kincsesbányának. Torda, Marosújvár, Kapnikbánya, Szék

11. Az erdélyi örmények legfontosabb központja, az örmény katolikus püspökség székhelye. Mócs, Búza, Szamosújvár, Dés

12. Kösd össze a szerzőt és a Mezőséghez kapcsolódó könyv címét. Dr. Kós Károly, Gilyén Nándor, Wass Albert, Petelei István—Farkasverem, Mezősegi út (Úti jegyzet), A mezősegi néprajza, Az erdélyi mezősegi népi építészet

13. A csíkszeredai székhelyű Élő Erdély Egyesület (www.eloerdely.ro) „Bringatúrák” keretében térképezi fel az erdélyi tájakat, a VI. Erdélytúra keretében a Mezőségen kalandoztak, melyhez kapcsolódóan CD-t és kézikönyvet jelentettek meg. Melyik évben került sor a túrára? 2010, 1978, 1994, 2001

14. Melyik településről van szó? Kolozsvártól 26 km-re északkeletre a Kis-Szamos bal partján fekszik, Bonchidához tartozik, melytől 6 km-re délnyugatra van. A helyi szájhagyomány szerint Vereczke felől jöve a honfoglaló magyarok átkelve a Meszes-hegységen, a Kis- vagy Nagy-Esküllőn, egy újabb vérszerződést kötöttek. Innen leereszkedve a Borsai-patak völgyén, a településre érve, három felé vált a sereg. Egy része ment Kolozsvárnak, másodrésze Désnek és a harmadik része a Mezőségnek. Innen eredne a település neve. Szászrégen, Mezősámsond, Válaszút, Bálványosvár

15. Melyik nem mezősegi (de erdélyi) település? Teke, Cege, Ördögösfüzes, Alsójárá

16. Válaszúton született (1926. március 26.) Kossuth-díjas néprajzkutató, népzeneegyűjtő. Fodor Sándor „Netti”, Zerkula János, Kallós Zoltán, Csík János

17. A Griff, a Dámvad és a Varjú: „a háromrészes sorozat három nagyformátumú polihisztor életét és munkásságát mutatja be. Művészek, politikusok, de mindenekelőtt alkotó, széles látókörű, művelt emberek voltak. A sorozat alkotóinak feltett szándéka volt, hogy "emberközvetlen" hozzájáruljon például a férfiakat, a fiatalabb nézők számára is átlátható, érdekes elbeszélőmódban, stílusban. A filmeket Oláh Kata és Csukás Sándor alkotópáros készítette”.(www.port.hu) Kikről készült a filmsorozat? Szabédi László, Balázs Ferenc és Böződi György ; Kallós Zoltán, Kántor Lajos és Berde Mária ; Gróf Bánffy Miklós, Kós Károly és Bárá Kemény János ; Bárá Kemény János, Teleki Pál és Bethlen István

18. Ki írta az Észak-Erdély kormánybiztosa voltam című önéletrajzi könyvet? Mikó Imre, Szemlér Ferenc, Bethlen Béla, Makkai László

19. Hogy hívják azt a kolozsvári zenekart amely – többek között – magyarpalatkai mezősegi dallamokkal kápráztatta el a Fölszállott a páva nézőit? Téka, Muzsikás, Szászcsávás Band, Harmadik

20. Melyik mezősegi „határ” hiányzik a felsorolásból? (Nagyszamos-mente, Sajó-mente, Erdőalja, Borsavölgye, Kisküküllő-keze, Aranyosszék, Felső-Maros) Marosmente, Nyikó-mente, Kalotaszeg, Erdővidék

Aranka György marosvásárhelyi szobra (Gyarmathy János munkája)

Az EJKE idén harmadik alkalommal vett részt a verőcei Erdély találkozón, melyet a szervezők 7. alkalommal rendeztek meg. A hét év mindig választóvonal az ember életében, azt gondolom az ember alkotta dolgokkal, mondjuk egy kulturális rendezvénnyel kapcsolatban is elmondható ez. Elvállik, hogy milyen formában lehet továbbvinni a találkozót, az biztos, hogy az EJKE eddig is nagy lelkesedéssel vett részt és igyekezett megteremteni a részvétel költségeit, hogy a szervezőknek minél több juthasson az előadók díjazására.

A találkozó 2013-ban visszatért eredeti helyszínére és a Csattogó-völgyben futhattunk össze régi ismerőseinkkel és köthettük meg az új ismeretségeket. Egyesületünk az idei évben rajz- és versmondó versenyt hirdetett gyermekeknek. A rajzversenyen erdélyi tájakat lehetett különféle rajzeszközökkel megfesteni, lerajzolni, a versmondóversenyen pedig erdélyi költők gyermekverseivel lehetett nevezni. A versenyek elérték a céljukat, még ha lehetett volna is több induló, mi és a versenyzők, valamint a hallgatóság, a nézők jól éreztük magunkat. A győztes szavazatot a nagyszínpad közönsége is meghallgathatta (Kányádi Sándor: Az okos kos – Kiss Csenge előadásában). Nagyon

sok szép, ügyes, okos és tehetséges gyermeket ismertünk meg. Külön köszönjük a szamosújvári Téka és a választói Kallós Alapítvány iskoláinak, tanárainak a részvételt. Még maga Kallós Zoli bácsi is biztatta a rajzoló diákokat.

Idei központunk az Ifjúsági sátorban volt, ahol színvonalas programok közül válogathattak a résztvevők. Mi a hagyományossá vált Ki Tud Többet Erdélyről? Vetélkedőket szerveztük meg, melyen 7 csapat mérte össze a tudását. Idén – tekintve, hogy az egész találkozón főszereplő volt – a Mezőség kapta a hangsúlyt. Fontos, hogy Erdély szórványvidékével is foglalkozzunk, mert ott is fantasztikus értékek rejtőznek és nagyon kemény, de eredményekben gazdag munka folyik (lásd az említett szórványkollégiumokat). A vetélkedőt stílusosan a Téka-Kallós Alapítvány közös csapata nyerte.

-CSA-

„...a legrosszabb, ami történhet a vetélkedőn, hogy kicsit többet fog megtudni Erdélyről!” (Kukovecz Barbara, EJKE)

Téka Alapítvány—Szamosújvár (www.teka.ro) Kallós Alapítvány—Vászló (www.kallos.org.ro)

A 2013. júniusi kvíz megfejtése

1. Vereckei-hágó
2. 400 ezer
3. II. Rákóczi Ferenc (1704-1711)
4. Bikini
5. Marosvásárhely—Kolozsvár
6. Bolyai Farkas
7. 2003
8. kulturális
9. Maros
10. szerb-román

A győztes csapat

11. Dévai Szent Ferenc Egyesület
12. Arad
13. Párizs
14. Bram Stoker
15. Kányádi Sándor
16. Szatmárnémeti
17. 20 km
18. 1931
19. Borsafüred
20. Aranyos

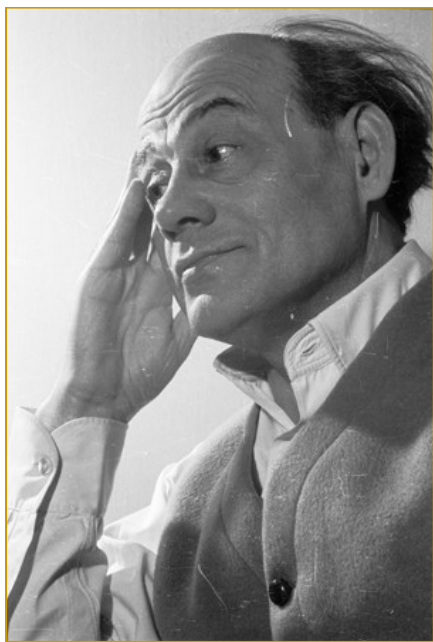

Tamási Áron 1897. szeptember 20-án született Farkaslakán. Tizenhárom éves korában baleset érte, a bal tenyere súlyosan megsebesült. Mint később kiderült: ez a baj hozta meg a szerencséjét, hiszen a mezői munkára alkalmatlanná válva juthatott ideje és lehetősége a tanulásra. Később Amerikáig sodorta az élet, s a kinti tapasztalatok hatására alakult költői-író világa olyanra, amit mi olvasók jól ismerünk.

Pályája csúcsának az Ábel-trilógiát tartja az irodalmi közvélemény, de nem szabad elfelednünk, hogy az Erdélyi Helikon alapító tagjai között is ott volt.

A II. Világháború ideje alatt már Budapesten élt, s bár ugyanolyan tempóban alkotott, irodalmi tevékenységét mégis teljesen háttérbe szorították.

Farkaslaka, 1897—Budapest, 1966

1954-ben Kossuth díjat kapott és ekkor végre megjelenhetett önéletrajzi ihletésű műve. (Bölcső és bagoly; mellyel következő számunkban részletesen foglalkozunk.) Utolsó művét – a feleségének tollba mondott Vadrózsa ága címűt sajnos már nem fejezhette be. 1966. május 26-án kelt végső útjára. A teste kívánságához hűen a szülőföldjén nyugszik.

Tamási nem csak életével, munkásságával, de még halálával is inspirálta költő-, író társait. Erre az alkalomra Farkas Árpád, Kányádi Sándor és Jékely Zoltán egy-egy verse adja a téma alapját.

1966. június 4-én született Jékely Zoltán alábbi verse, melynek címe egy idézet, s az alcím utal pontosan az ihletőjére.

Jékely Zoltán: „Táltos volt” Tamási Áron emlékére

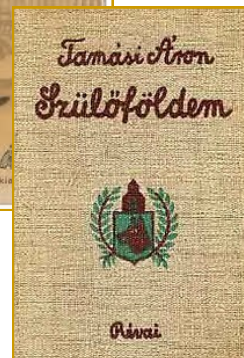
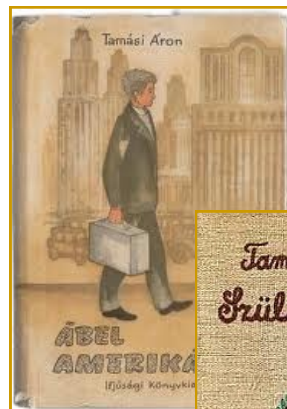
**„Táltos volt..... a mesebeli harmadik királyfi,
ki meghasadt egünk ívéen szivárványként fog mindig állni.”**

A 26 sorból álló mű strófákat nélkülöző szerkezete azt jelzi, hogy a költő egy fájdalmas vallomását osztja meg velünk. Elemzési szempontok szerint — követve a témát és a helyszínt — hat részre osztottam a művet.

A felszólító módú kérdés, majd az azt követő megszemélyesítés indítja a sorokat. „*Láttátok-e a kísért-szemű boldat? /Hogy lengett ott gyászfátylasan!*” A megszemélyesítés lényege, hogy még az égítést is gyászolja az író. Körülötte az ég, mint egy fátyol, szintén gyászba borult, fekete.

A második rész zárójelbe tett szavában újra jelentkezik a hold motívum. A „*megszármayalt*” jelzővel kiegészített madár-jelkép számomra a tehetséget, Tamási génusz voltát mutatja. Ezen két sor szavai ugyan keretbe szorultak, de mégis szinte kiabálnak. Lesz-e vajon ennek a földnek valaha vigasza arra, hogy kettészakították?! S ez a gondolat egyáltalán nem elfordulás az alaptémától, hiszen Tamási Áron maga is hangot adott élete során Erdély szomorú sorsa miatt érzett fájdalmának. A szétszakadás hasonlóan nagy gyásszal, fájdalommal járt akkor, mint 1966-ban az író halála.

Éles helyszín-váltás következik, hatalmasat ugrunk a térben. A felhők

közül, a hold mellől egy szoba csendjébe érkezünk. A temetési szertartás véget ért, de néhányan a gyászolók közül

egy asztal mellett továbbra is búslakodnak. Ők azok, akik még csak most szembesülnek igazán a veszteséggel. („*Akkor a gyásznép már eloszlott/ itt-ott két-három kéz hideg/ poharat markolt valahol!*”) Két egy-

mást követő ikerszóval erősíti a tévováság pillanatát: „*itt-ott két-három*”. A pohárba kapaszkodnak és borral próbálják enyhíteni a fájdalmukat. Micsoda költői kép ez: „*keserűn lángoló szívükre /sisteregre ömlött a bor.*” Nem is próbálják vigasztalni egymást, hiszen úgysem sikerülne. A vers eme részében csak két jelzőt találtam, s ezek is szomorúságról árulkodnak: *hideg, halk*. Módhatózója: *keserűn*. Az igék is fájdalomra utalnak: *elozlott, markolt, ömlött, motyogta, mormolhatják*.

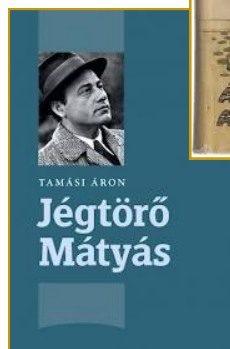
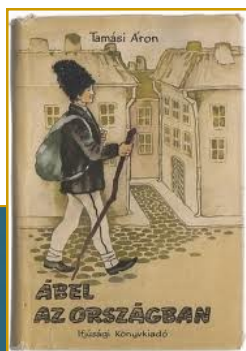
A zarándokok és a roráté (hajnali mise) említése vallási jelentése miatt magasabb szintre emeli a gyászfolyamatot. („*Halk szóval, könnyfátyolon át /*

*motyogta ki-ki a magáét, / harangszóra
zarándokok mormolhatják így a rorátét.”)*
Ezek a sorok előkészítik a negyedik
rész kedves méltóságát, melyhez nem
lehet túl sok magyarázatot hozzáfűzni.
Misztikus és mesebeli elem felhasználá-
sával adózik Jékely Zoltán Tamási
Áron emléke előtt. A táltos mindig a
legnagyobb tudású személye volt a
falunak, a legkisebb királyfi pedig csak
győztes lehetett! („Táltos volt- szól egy
csorba vén- , a mesebeli harmadik király-
fi”) A meghasadt ég a föld szétszakadá-
sára utalhat, a szivárvány pedig a min-
dig megmaradó remény jelképe. Ezen
két kép ellentéte még erősebbé teszi a
gondolatot: a reménytelenségben is ott
maradó örök reményét. („Ki meghasadt
egünk ívén / szivárványként fog mindig áll-
ni.”) Egy részen belül két igeidő hasz-
nálatával utal az örökkévalóságra. Múlt
és jövő követi benne egymást.

Az ötödik részben a madár szimbó-
lum, mint a szárnyalás jelképe keret-
et ad a versnek. Már a zárójeles részben is
találkoztunk vele és itt az utolsó sorok-
ban is visszatér. Azt is észrevehetjük,
hogy helyszín újra az ég magasa. A
költő itt tulajdonképpen négy sorba
sűríti Tamási Áron életét: a költözése-

ket („városba szállt”), a megpróbáltatá-
sokat („rozsdamarta”), a sikeres munka
eredményét („szűz erdő”). Valami új,
valami maradandó született a vándorlás
eredményeképpen. Ennek a résznek
fontos igéje a *varázsol*. A királyfihoz is,
s a táltoshoz is illik ez az ige. Szembe-
tűnő, hogy ez a rész teljesen jelen idejű.

Az utolsó rész még magasabbra
repít bennünket, mivel már nem csu-
pán a felhők közt, a hold mellett va-
gyunk, hanem fent az űrben. Visszatér-
nek viszont a múlt idejű igék. „Éjjél
körül nekivágott az űrnek / a szemfedő nőt,
nőtt, tüzet fogott-maga az ég.”

Az éjféli – mint időpont- említése
elválasztó jellegű, valami új kezdetének
jele. Érdekes, hogy a gondolatjel miatt
ezek a sorok kétféleképpen is érthetők:
vagy maga a szemfedő, vagy az ég kezd
el égni. A püspöksüveg, mint a magas
rangú tisztség jelképe és a pásztorbot,
mint az egyszerű ember tisztasága el-
lentétet mutat számomra.

A költői eszközök játéka, sokszínű-
sége teszi nagyon hatásossá Jékely sora-
it. Kányádi Sándor viszont teljesen
más, letisztultabb, egyszerűbb, de egy-
szerűségében is hatásos szavakat fűzött
verssé.

Kányádi Sándor: Tamási Áron sírjára

A cím alapján úgy érezhetjük: ma-
gát a verset helyezi Kányádi a sírra,
virág helyett. Az előző verssel ellentét-
ben ez a költemény fel van bontva
versszakokra. Az első csak két soros, a
többi négy versszak pedig négy-négy
soros.

A 4 számnévvel, és az ellenérzést
ébresztő *szép holló* dicsérő jelzővel kezdi
sorait. Hogy a furcsa képvalasztásnak
mi az oka, az hamar kiderül (hiszen a
holló nem a legszebb madár, valljuk
be). A madártoll színének segítségével
fejezi ki az alábbiakat: „talpig gyász-
ba”. Itt is a múlt idejű igékkel találko-
zunk: „rászállt a két cserefára.”

A következő szakasz igeideje átvált
múlt időről jelenre: „Tövig égnek a villá-
mok” Milyen szemléletes költői kép ez:
létrejön, majd meg is semmisül a vil-
lám. De ebben a megsemmisülésben is
születik valami, hiszen a fény bevilágít-
ja a teret. Az éles villanás, melyet a
villám okoz a lélek fényét jeleníti meg
számomra, mely távoztában elkészül a
szeretett földjétől. (Ahogy egy ember
élete is sokszor csak egy villanás. Mire
felfedeznénk a tehetségét, addigra már
elment közülünk.) Észrevehetően kitá-

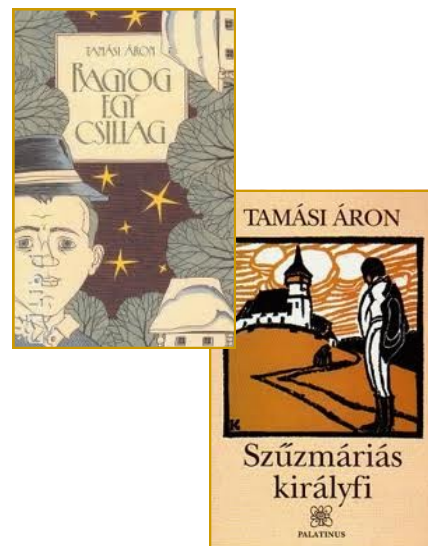
gul a horizont, hiszen ebben a szakasz-
ban látjuk az egész gyönyörű – imádott
- tájat: „Leng a fény a dombok közt, mint
a / kaszák mikor fölakasztják.”

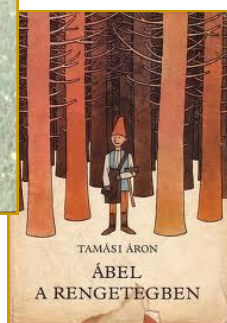
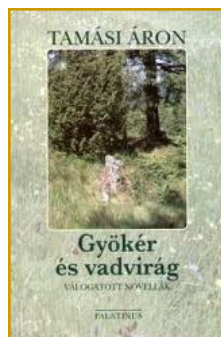
A kasza képe egyszerre jelez fenye-
getést és utalhat a kemény munkára is.
Megfigyelhető, hogy ez az egyetlen
versszak ahol nem jelenik meg a fa
képe.

A harmadik strófában megint visz-
zatérünk a sír mellé és a természet
képével találkozunk. Az ősz az elmúlás
hónapja, a búcsúzásé. Ezzel a szép
képpel és a megcsodálják igével éri el a
kedvesen szomorkás hangulatot:
„Ősszel aztán a két vén fa / bronzba önti
lenn a bantot.” A sírt, melyet a két fa
körülölel még téli álmára készülődve is
gondosan beborítja leveleivel; betakar-
ja, feldíszíti.

„Jönnek majd és megcsodálják, / Mint egy
ledöndült harangot.” A harang jelképezi
a zengő fém hangos szavát, majd ledön-
dülve az elnémulást, hiszen nincs már
a helyén, nem szólhat többé.

A következő versszak kezdő sora a
„Farkas üvölt”- megint kettős jelentést
hordoz. Utalhat az ellenségre, de a
gyászolóak fájdalmát is ábrázolhatja. A
hollók patyolatba öltözése valami ün-
nepélyességet kölcsönöz a versszaknak.
Gyönyörű kép: „csillagot tart ölelőleg kar-
jaiban a két nagy fa”- A kezdő sorokban
még nem is volt jelzője a fáknak, aztán
vének, most pedig már nagyok ábrá-
zolja őket. A képet látjuk úgy magában
is, mint amikor a fotóvirtuózok meg-
örökítenek érdekes jeleneteket a termé-
szetből. Értelmezhetjük persze úgy is,
hogy a fák magát Tamási Áront, mint
csillagot tartják a karjaikban. Ellentétet
és megszemélyesítést használ a költő
ezen a strófán belül.

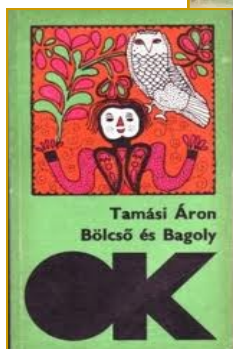

Az utolsó szakaszban pedig a bele-
nyugvás érzékelhető. Bár a fájdalom az
élőkben ott marad, de megnyugvással
tekinthetnek a sírra, hiszen teljesítették
az utolsó kívánságát a szeretett költő-
nek: „Kívánhat-e ember többet, / derékaj-
nak szülőföldet / s két cserjfa tömött ágát /
szemfedőnek.”

Farkas Árpád: TAMÁSI ÁRON

Verse csupa nagybetűvel írva szól a
költőhöz, a költőről. Farkas Árpád
Jékelyhez hasonlóan összefüggő szer-
kezetet használ költői eszközként a
mondanivaló nyomatköszítésére.

Téma, mondanivaló szempontjá-
ból három részre bontottam a sorokat.
Az első rész a születéskor kialakuló
kötődést jelöli számomra, vagyis a leg-
távolabbi múltat idézi. A következő
rész egy hosszabb időszakot ölel fel,
talán magát az élethosszt, míg az utolsó
az elválás időszakát. Ami első olvasásra
észrevehető, az a fájdalom és játékos-

ság egyidejű jelenléte.

„Kötlet font sárból, szivárványból” így
kezdődik Farkas Árpád verse. A kötél
szó önmagában nagyon sok irányba
viheti el a gondolatunkat, s a sár-
szivárvány szavak ellentétével még
erősebb a pillanat. Míg a sár szó inkább
valami negativitást fejez ki, addig a
szivárvány szó egy reményt adó jellep:
az eső után felszáradnak a cseppek és
ott a sokszínű égi látomás.

A felsorolás, a szószervezetek han-
gulata hűen tükrözi Tamási Áron soha
el nem múló szeretetét a szülőföldre
felé. A legelők csöndje, a patakok mo-
raja ringatja álomba a gyermekeit. A
kötél szóról a következő pillanatban
derül ki pontosan, hogy milyen:
„ezerszín szuhogó”-vá válik. Már értjük,
hogy ez a kötődés jelképe, s tudjuk jól,
hogy Tamási Áron mennyire ragaszkod-
ott szülőhelyéhez. Ezt jeleníti meg
Farkas Árpád azzal, ahogy elmeséli
látomását: „Farkaslaka fölött az egyik
végét földobta a mennybe”.

Az ezt követő hat sort vettem a vers
második részének. Kedves szavakkal és
csak néhány jelző (fanyarkás, mesebeli)
használatával meséli el a költő, hogy
milyennek képzelte Tamási életét:
„kélendült kelettől nyugatig”, „fanyarkás
mosollyal lengt Óceántól Indiáig”. S hogy
mi történt ezután? „légörvényt költött
útjában” vagyis megmozdította a leve-
gőt, változásokat hozott. Aztán felso-
rolás következik: „mezők, erdőségek, há-
zak”. A mesebeli alakzatok szókapcsolat
elvisz bennünket abba az álmvilág-
ba, amely megszépíti a múlt emlékeit.
„legközelebb volt az éghez, szerettei földjén
írja Farkas Árpád.

A mesészerű szál továbbível, hiszen
az író halálát is gyermeki módon fogal-
mazza meg. (S itt kezdődik a harmadik
rész.) „Aztán egyszer csak fennmaradt egy
felbőn”. A vers harmadik sorából már
megismert „ezerszín” szó is visszatér és
itt a vers vége felé „ezernyi színből font
kötele” – ként szerepel. Vagyis olyan a
kötél, mint egy szivárvány, mely berag-
yogja-megvilágítja-még szebbé teszi az
amúgy is varázslatos tájat.

S hogy mit csinál fent az égben az
író? Kedves szavakkal, a gyermeki kép-
zelet kifogyhatatlan tárházából merítve
ábrázolja: „S fekszik ő állára könyökölve, /
hogyba fellegek árnya tévedne faluja föl-
élfújja!”. Vagyis megmentője falujának
még a halála után is. A vers lezárása
mintha az ima vége lenne, a Gondvise-
lőnek ajánlás: „Hát, Istenem”

Mit mond egy ismeretlennek Tamá-
si Áronról ez a három vers? Egy a ha-

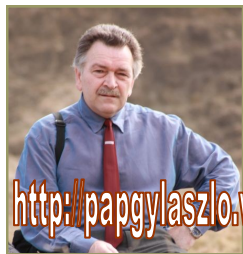
záját szerető, maradandót és értékeset
alkotó ember képe rajzolódik ki. Mit
vesz észre először az olvasó? A versek-
ből áradó tiszteletet, szeretetet. Tamási
Áron kiemelkedő munkássága azonnal
érthető, mert halála ugyanúgy hat há-
rom különböző stílusú költőre is.

Milyen közös költői eszközök jelen-
nek meg a fenti versekben? Kiemelhető
a jelzők visszafogott használata, a múlt
idejű igék főszerepe, a jelképek-
szimbólumok kimagasló fontossága.
Rövidke a verscímek, és nem fontosak
a rímek. Mindhárom vers összekap-
csolható egy egésszé, miután hasonló
képet festenek az íróról.

Zárásnak pedig álljon itt Tamási
Áron gondolata:

**„Egy ezredév alatt sok
zivatar verte nemzetün-
ket, de a zivatarok ború-
jában is két fény mindig
hú maradt hozzá. Az
egyik a nemzet csillaga,
mely vészek idején is át-
tört fényével a homályon,
a másik pedig virrasztó
költőink fáklyafénye,
mely a magyarság számá-
ra ma is tanítás.”**

-KM-

<http://papgyulaszlo.wordpress.com>

Mi tagadás, az EJKE elnökétől kaptam a feladatot, melyet örömmel elvállaltam, s melynek most már boldogan teszek eleget. Ezzel úgy voltam, mint a szé-kely, amikor repülőre szállt, mert volt, amire gondoltam és olyan tapasztalattal is gazdagodtam, melyre nem reméltem.

1568-ban „fejedelmi támogatással unitárius nyomda kezdett működni Gyulafehérváron. Az unitáriusokkal nyíltan szimpatizáló János Zsigmonddal szemben az új fejedelem, Báthory István korlátozni akarta a protestantizmus „baloldarát” további radikalizálódását, ezért az országgyűlés 1572-ben a hitvitázó iratok kiadását korlátozó rendelkezéseket fogadott el. Ez a rendelet, mellest, felvirágoztatta Erdélyben a verses história műfaját, hiszen a nyomdak jobb híján ilyen művek kiadására használták fel szabad nyomdai kapacitásuk.” (<http://szelence.com/unitarius/>)

Ez azt is jelenti, hogy az unitárius kezdeményezés nemcsak a vallás szabad gyakorlatának, vagyis a vallásszabadság kihirdetésének tett történelmi szolgálatot, hanem az irodalmi munkáknak is. Itt nincs lehetőségem ecsetelni az unitárius vallás- és gondolkodás radikális vonásait, viszont, ha általánosan jellemzem, és azt mondom én is, hogy szabadelvűségéről híres, akkor könnyen következtethetünk arra, hogy az „unitárius költészet is egyféle utilitarista, praktikus szakszerűség jellemzi. Virágzik körükben a históriás ének műfajából kifejlődő verses tanítóköltészet. Szentmártoni Bodó János, akit a kortársak második Balassiként ünnepeltek, nagy költői öntudattal versel meg szinte bármilyen praktikus tárgyat.”

Ez minden bizonnyal nem a vallomás-fóruma, így nem vagyok köteles máris előhozakodnom a másodikkal. Lírakedvelő vagyok, de nem mutakozom állandóan lírikusnak. Szeretem a verselő embertársaimat, de nem számíthatnak semmilyen előnyre nálam. Nagyra becsültem költő nagyjainkat és arra törekedtem tanulmányaim során, hogy a kevésbé ismertek verseiből is megtanuljak néhány strófát. Van egy gyűjteményem az unitárius költőkről, viszont meggyőződéseim, hogy nem teljes a sor. Úgy értem a felsorolásban minden bizonnyal helye van mindenkinek, aki unitáriusnak vallja magát és legalább van egy közzétett, nyomtatásban megjelent verse.

Abban egyeztünk szervező társammal, hogy az elkövetkező években is egy-egy dolgozatot készítek és így döntöttem el, hogy egyelőre 1510 és 1934 között élt költőkkel és műveikkel foglalkozom adott

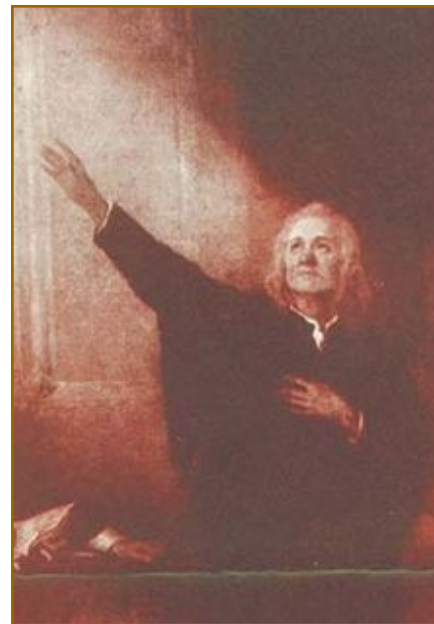
időkeretben. Kiválasztásukat egyénileg végeztem és ebben az volt a meghatározó, hogy adott időszakok ismert költőivel is párhuzamot vonjak, vagy vonhasson a hallgatóság. Jelen pillanatban 44 unitárius költőt tartok nyilván saját gyűjtésemben.

Tagadhatatlan, hogy dolgozatommal célt kívánok elérni, melyben arra fordítok elsődleges hangsúlyt, hogy megismeressem emberek életrajzát és műveit, akikkel nem bizonyos, hogy találkoztak iskolai tanulmányaik során, vagy olvasmányaik rendjén. A következtetéseket önöknek kell levonniuk, hogy hol is állnak a közkedveltség „ranglétráján” az általam felsorolt és ismert költők. Arra azért kíváncsi vagyok, hogy hányan vannak, és kik azok a költők, akiket ismernek a jelenlevők és talán azért hallgatnak újra, mert szeretik őket?

„De ha egy kis engedékenységet teszünk s a költőt nem mérjük csupán Petőfi, Arany, Ady szellemi nagyságával s megelégszünk azgal az esztétikai megállapítással, hogy mindenki költő, aki gondolatainak szavakká érlelésével vissza tudja adni a lelkében muzsikáló mélyebb érzéseket s azokat velünk érzékelhető módon el is tudja képzelteni, akkor tagadhatatlan, hogy Kriza óta is van néhány költőnk s ma is vannak, akik szavaik pislamcsaival megpróbálják bevilágítani a lelkek mélységének bánya-sötétjébe.” „Vörösmarty Mihály útját egyengető aranyosrákosi Székely Sándor s halhatatlan emlékü vadrosa-gyűjtő Kriza Jánosunk után valóban nehezebb nekünk unitárius költőket idézni s még nehezebb — modern unitárius költőkkélc dicsekedni.” — írta S. Nagy László. (S. Nagy László: 1930. - Keresztény Magvető - 62. köt. 6. sz.) Az a véleményem, hogy mi most örömmel mondhatjuk, hogy hál'Istennek van, akikkel dicsekednünk.

**D á v i d
F e r e n c**

N e m én vagyok az első, aki hasonló felkérést kapott a történelem során és érdekes módon én sem kezdekhetem másként a sort, mint az első unitáriussal, Dávid Ferencel, első püspökünkkel. „Ő az első unitárius költő. Hogy hogy, már az első unitárius ember is poeta? Mi lesz ebből, kengyelfutó, hiszen ha jól össze-számláljuk, csak élők vagyunk már vagy nyolcvanezren ? ! Nem kell megijedni. A XVI. században vagyunk. Akkor se volt mind költő, aki verset ír, de viszont akkor volt igazán minden iskolájárt ember egy kicsit költő, azazhogy versfaragó is.” (Pálffy Márton: 1930. - Keresztény Magvető - 62. köt. 6. sz.) Az iskolák abban az időszakban a humanizmus melegágyai voltak, ahol magától értetődő volt, hogy mindenkinek kellett tudnia szónokolni és verselni. Vagyis nem számított nagy teljesí-ménynek egyetlen diák részéről sem „kiizzadni” egy rövid latin versikét. Aki erre képtelennek mutatkozott, annál már nem is kérdőjelezték a műveltséget, hanem megá-lapították annak hiányát. Azt is feljegyezték,

hogy a diákok versekkel kedveskedtek patrónusaiknak és nem ritkán megtörtént, hogy túlsordult bennük a kedvesség, ami helyenként hizlalta a diák bugyellárisát. Mindez nem mondható el Dávid Ferencről, aki ebben a tekintetben is mértékletességet mutatott. Akik ismerik latin nyelvű verseit, azok egyértelműen erről nyilatkoznak. „Tehetségére és főképp ízlésére vall azonban a későbbi nagy reformátornak, hogy a dicsérgető áradózás szertelenségét nála mérsékeli, sőt jó részben feledtet a mégis belülről fakadónak látszó lírai hív közvetlensége, mintha nem a humanista, hanem az ember állana a konvencionális általánosságok mögött.” (Pálffy Márton: 1930. - Keresztény Magvető - 62. köt. 6. sz.) Pálffy Márton arra hivatkozik, hogy nem a „fiatalkorabeli latin nyelvű kísérleteiben találjuk meg a költő Dávid Ferencet, hanem magyar nyelvű egyházi énekeiben. A hagyomány őt tartja az első unitárius Énekeskönyv összeállítójának s az ő nevét őrzí ma is Énekeskönyvünkben a 43. Ad-junk bálát mindnyájan kezdetű ének.”

Több nemzedéken át, 445 éve boldogan énekeljük ezt az egyházi éneket, melyet hagyományosan Dávid Ferencnek tulajdonítottak. Erről különben hasonlóan vélekedik Pálffy Márton is, aki még hozzáteszi, hogy a 45. Ének dallama is Dávid Ferenc nevéhez köthető, mely „dallam népszerűség-ének meg éppen csattanó bizonyítéka az, hogy egyik későbbi változatában szilaj magyar fájdalom-mal zengő gyönyörű kuruc virágének lett.” (Pálffy Márton: 1930. - Keresztény Magvető - 62. köt. 6. sz.) Ezt a kellemes érzést alapjában megingatja és részben semmivé fosztja az a későbbi kutatási eredmény, miszerint a 43. sz. énekünk szerzője az evangélikus Huszár Gál. De nem csak az említett énekünkről, illetve dallamról van szó, hanem egyházalapító püspökünk fogságban írt verséről, elégijéről és jövődőlésről is. (Husz évig becsülettel kezdetű vers) Balázs Mihály szerint ez is 18. századi szerzemény, először Szentábrahám Lombárd Mihály egyháztör-

ténetében bukkan fel. Sajnos nem más a helyzet a jól ismert négy sorossal sem: „A Fulmina, crux, gladius Paparum mortis imago ect., Mennyköve pápáknak, tüze, kardja, máglyarakása, // Semmi erő soha nem tartja föl azt, mi igaz. // Azt írtam s hittel hirdettem, a miket érzék: // Holtom után a hamis hit Babilonja ledűl”. Kelemen Lajos történésszünk kutatása szerint ezt a négysorost Dávid Ferenc valamelyik hűsé-

43. Dávid Ferenc éneke

1. Ad - junk há - lát mind - nyá - jan
Há - lás szí - v - vel vi - dá - man A fe - let - tünk
va - ló - nak, Az e - gyet - len egy Is - ten -
nek, A - ki egy - be - gyű - jött min - ket,
Hogy in - nep - na - pot szen - tel - jünk
És szent i - gé - jé - vel él - jünk.

2. Édes Atyánk, Istenünk,
Áldott légy, hogy minékünk
Magadat megjelentéd,
Szóltál nekünk szent igédben,
S abban, aki azt élénkbe,
Adta, áldott szent fiadban,
A mi kegyes Megváltónkban.

ges követője írhatta közvetlen halála után. Ahogy fogalmaz Kovács Sándor: „*talán Karádi Pál vagy a költő Bogáti Fazekas Miklós - tollából került ki, s csak az utókor tulajdonította Dávid Ferenc művének*”. (Kovács Sándor Keresztény Magvető - 114. évf. 4. sz., 2008.) Lőrinczi Mihály egyetemi tanár Karádinak tulajdonította a négysorost.

„Hűsz évig becsülettel szolgálván a hazámat/Jellemem ismeretes a fejedelem előtt.”

Én már korábban kezdtem volna az elégiát. Valahogy belefoglaltam volna a peregrinálás előtti időszakot, sőt a támogatóknak írtakat is felidéztem volna, hogy erről is tudomást szerezzen a közvélemény. S ha már innen kezdtem volna, akkor bővebben elmesélem, hogy milyen a politikai felfogása Dávid Ferencnek és mit is jelent az a jellem, melyre hivatkozott.

Rövid bevezetője után máris rátér hitbéli meggyőződésének egyes tételeire. Amennyiben számokkal látom el, nyomban kiderül, hogy mi is jellemezte hitét és ugyanakkor hány pontban fogalmazható meg az a vád, amiért börtönbe zárták. Ennek kedvéért játsszunk el a gondolattal!

1). **„Hogy három helyett valloam az egy Igazat.”**

Ezzel vonta magára minden „méltóság” haragját, hogy merészelte megmásítani az egyetemes hitvallás legfontosabb tételét és ország-világ előtt kimondta hitbéli meggyőződését, hogy nem meri „felosztani azt, aki örökre csak egy”. Nem tudja tagolni azt, akit senki szét nem oszthat, és ezt már csak azért sem teheti, mert tiltja hite. Ez tehát az első tétel, melyben Isten egyedül voltára utal Dávid Ferenc.

2). **„Mennyei szózata szentül megtiltotta a végest/ Összekeverni az ég isteni dolgaival./ A született fiút én nem mér-**

tem a Nemszületetthez”. Vagyis most már a „Fiúról” nyilatkozik. A korabeli viták hangulatát idézi a született és Nemszületett. Ebben most nincs idő elmélyülnünk, de valóban el kell gondolkodnunk a született, de mégsem nevelkedett, vagyis, kezdettől fogva létező „Ige” létezésén, vagy az Istenből való Isten képzésén. Ez a gondolat még folytatható, de közben más fontos tényező is előjön. Ezek közül egyik fontos, hogy meggyőződéssel beszélt hitéről, melyet nem volt hajlandó tévelygésnént minősíteni, mint amire bíztatták ellenségei. Nem sikerült titkon tartania azt, amit „józan eszének szava” mondott vele. Merész, bátor kijelentései közt találjuk, hogy soha nem követte a hazug dogmát, melyre mi is büszkéek vagyunk, hiszen magunk is elmondjuk, hogy olyan szabad vallást gyakorlunk, melynek nincs dogmatikai rendszere.

3). **„szégyelltem a Szűz méhébe bezárni az Istent”.** Számomra két üzenete is van ennek a kijelentésnek. Az egyik vonatkozhat arra az előbbi gondolatra is, miszerint Istenből származó Istent hozott létre a téves hit, másodsorban viszont azt értem, ami önkéntelenül is adódik korábbi, hitbéli meggyőződéséből. Ha már van egy Isten, aki megteremtette ezt a világot, eddig fenntartotta, igazgatta, mindenhatóságának köszönhetően bármikor beleavatkozhatott annak menetébe, akkor miért kellett egy gyermekistent létrehozni, felnevelnie, megölnie ahhoz, hogy új kegyelemben részesítse a világot?

4). Dávid Ferenc felfogása tagadásba megy

át, melyet mai nap is nehezen sikerül leküzdenünk. Arról beszél ugyanis, amit nem hisz: éhség, szomj, sírás, tejes arc, fájdalom, reszketés, halál. Szóval nem hiszi, hogy ezek Isten tulajdonságai. Azért nem hiszi ezeket, mert különben nyelvét „mocskok érné”, amitől távol akarja tartani magát, akár még élete árán is. Nem tudná elfogadni, hogy beszennyeződjön hitbéli bűnökkel a lelke. Vállalja továbbra is és kitart amellett, hogy igazat szól, ellene volt a „hazug misztériumoknak”. Most már tudja, hogy mindezen meggyőződése hozta reá a bajt. Ez volt a „bűne” – ahogy fogalmazott Dávid Ferenc.

5). Jövendölés. A „börtöni éj” azonos lett a halálával, de nem tudom, hogy éppen erre gondolt-e Dávid Ferenc. És azt sem tudom, hogy miért nem ámul még mindig a kései kor. Azért-e mert még nincs igaz hite, vagy azért, mert egyszerűen nem sikerült ráébrednie, hogy miként fordulhatott elő a valásssabadság kihirdetését követően, hogy valakit meggyőződése miatt zárnak börtönbe? Pontosan azt, aki hűsz évig állt fejedelmi szolgálatban, akinek kezdeményezésére megszületett a világon először Erdélyben, hogy mindenki azt a vallást gyakorolja, mely hitével és lelkiismeretével megegyezik, mert a hit Isten ajándéka. Azt kérdezi a múlt homályából Dávid Ferenc, hogy „Jaj, mikor ér már véget a vakság és a hazugság, Észbeli tévelyedés és üres babona?”. Mikor jut el ismét az emberiség az egyszerű hithez, amikor nem három úrhoz, Istenhez kell imádkoznia, hanem csak egyhez? - **PGYL-**

*„Hűsz évig becsülettel szolgálván a hazámat,
Jellemem ismeretes a fejedelem előtt.
Gyűlölt bűnömül azt róják fel, hogyha kutatnád,
Hogy három helyett valloam az egy Igazat.
Istenfélelem így lett "bűnné", mert sose mertem
Többre felosztani azt, aki örökre csak egy-
Három részre tagolni fel azt, kit senki sem oszthat,
Azt, aki mindig egész: tiltja örökre hitem.
Mennyei szózata szentül megtiltotta a végest
Összekeverni az ég isteni dolgaival.
A született fiút én nem mértem a Nemszületetthez,
Aki magának elég; senki sem éri fel őt.
S mert nem valloam a tévelyedést, ez volt a parancsuk:
Tartsam titkon, amit józan eszem szava mond-
És mit rég a Sabellius ostoba szája kimondott,
Azt a hazug dogmát én sohasem követem -,
Mert szégyelltem a Szűz méhébe bezárni az Istent,
Kit befogadni az ég végtelen ürje se bír -
S nem hiszem azt, hogy az Isten az éhségtől vagy a szomjtól
Mint fiú sírva kiált, és hogy az arca tejes,
Nem hiszem én, hogy fájdalmában reszket az Isten,
És hogy olyan szörnyen ölte meg őt a halál-
Szégyen lenne, ha hívő nyelvemet ily mocskok érné,
S hogyha beszennyeznék lelkem a hitbéli bűn;
Csak igazat szóltam, a hazug misztériumoknak
Ellene voltam: e "bűn" hozta reám bajomat.
Éppen ezért lett börtöni éj a jutalmam, ezen majd
Amul a kései kor, hogyha igaz hite lesz.
Jaj, mikor ér már véget a vakság és a hazugság,
Észbeli tévelyedés és üres babona?
S újra mikor jut az emberiség el az egyszerű hithez,
Hogy nem három urat, újra csak egyet imád?”*

Ennek a zászlónak van feladata, s feladata nem egyéb, mintsem emlékeztessen arra, hogy kik vagyunk, mit képviselünk, hova tartozunk.

Mit látok ha ránézek a zászlóra? Látom a tiszta kéket, s ez azt mondja nekem, hogy a tiszta kék égnek az átláthatósága az ott kell legyen bennünk. Hogy nem lehetünk falatleső, köntörfalazó sunyi emberek, akiknek csúnya, förtelmes takargatnivalója van.

Mindenkinek, aki a zászló mögé sorakozik: világosan kell fogalmaznia, fényt és meleget kell árasztania, akár a Nap.

A zászlón ott van a Hold. Ha ránézek, az jut eszembe, hogy meg kell legyen bennünk az egészséges sejtelmesség. Meg kell tanuljuk a Holdtól a ciklikus megújulást nem elhagyni!

A Nap és a Hold így együtt az sugallja nekem, hogy mind a jó, mind pedig a sötét időben meg kell találnunk a fényforrásokat, a vezér-

pontokat.

Assisi Szent Ferenc jut eszembe, aki arról énekelt, hogy: Fivérem Nap, és nővérem Hold.

Testvériségre szólít fel kedves Testvéreim ez a zászló! Higgyék el az az aranyvonal ott középen az nem a szétválasztás, a megosztás, hanem a határokat ismerő alázat jele. Alázat, azaz tisztában vagyok értékeimmel, helyemmel. Nem képelem magam többnek, de kevesebbnek sem tartom magam.

Mózes népe a pusztában vándorolt... Vándorolt kedves testvéreim, és nem bolyongott. Volt kitűzött céljuk. Bár a formálódás időszak volt, tudták milyen értékek mögé sorakoznak föl.

Mi itt zászlót állítunk. Minek nevezzük el? Milyen értékeket testesít meg? Nekünk az egek Ura tud-e a zászlónk lenni? Vagy az az elvont fogalom, akit egy közönséges főnévvel igyekszünk kiragadni az ismeretlenség ködéből az általa képviselt

értékekkel együtt már örökre elveszett?

A zászlót nem fogom sem megáldani, sem megszentelni, mert unitárius hitem és józan eszem nem engedi. De kérhetem és kérem is a Mindenhatót, hogy nyissa fel szemünket, hogy lássunk! Kérem, hogy ne a zászlót, a jelvényt, hanem az értékrendet megtestesítő eszköz mögé felsorakozó népet, bennünket áldjon meg. Áldjon meg, hogy életünk oázisos pusztáiban ne tévelygjünk, ne bolyongjunk, hanem mint Mózes népe az őt megtartó Mindenhatóra figyelve: vándoroljunk, hogy majd megérkezhessünk a nehéz harcok árán fenntartható Kánaánba. Ámen.

Csécs Márton
Torockói tiszteletes beszéde

(elhangzott 2013.június 8-án a II. Debreceni Székely Napon)

a Pádison

irány ERDÉLY!

Jön!

Civilek Erdélyért Határok Nélkül

Civil konferencia
Debrecen, 2014

Bevezetés

Az EJKE 2011-ben együttműködési szerződést írt alá a csíkszeredai székhelyű Élő Erdély Egyesülettel, mely civil szervezet kidolgozott Erdély-fejlesztési stratégiákkal és kapcsolódó programokkal rendelkezik. Terveink között olyan konferencia szerepel, mely során az erdélyi egyesület és partnerszervezetei az EJKE-vel közös cselekvési programokat terveznek és valósítanak meg.

A konferencia kiindulópontja lesz a rendszeres tapasztalatcserének a hatékony civil gyakorlatok kölcsönös hasznosításának. A határon átnyúló együttműködéssel szinergiát érhető el az erdélyi magyar kultúra népszerűsítése terén. Az egyesületek egymás programjait határon innen és túl népszerűsíthetik és támogatókat szerezhetnek. Ennek következtében több forrást lehet biztosítani egy adott, közösen felvállalt cél érdekében és további partnerek bevonása lehetséges az egyes szakterületeken. Az egyesített civil erő nagyobb társadalmi elfogadottságot és támogatást is eredményez. Az egyesületek egymás eredményeit hasznosíthatják, több az erdélyi kultúra iránt elkötelezett ember bevonása lehetséges, együttesen nagyobb eséllyel lehet indulni pályázatokon, illetve nagyobb horderejű és színvonalasabb projekteket lehet megvalósítani.

A rendszeresen megrendezendő konferencia révén egy magyarországi-erdélyi civil háló kialakítása a távlati cél, mely segítségével természetes gyakorlatiá válik az erdélyi magyarság civil kezdeményezéseinek megvitatása és az anyaországi civil szervezetekkel való kapcsolódási pontok megtalálása.

A konferencia háttere és célja

A hagyományteremtés jegyében újtárra indítandó 2 napos program célja az erdélyi és a magyarországi civil szervezetek közötti párbeszéd megindítása, a civil szféra eszközeivel megvalósítható koncepciók kidolgozása, megvalósítása, a már működő kezdeményezésekbe való bekapcsolódás. A projekt hátterében az a tapasztalat áll, hogy civil kezdeményezések révén nagy hatékonysággal és természetességgel lehet a határon túli magyarság jelenével és jövőjével kapcsolatos témákkal foglalkozni. A projekt révén kialakítható egy az erdélyi magyarság szülőföldön való maradásáért tenni tudó civil szervezetekből álló hálózat, melynek eredménye az erdélyi magyar identitástudat megerősítése és az erdélyiség valorizációja.

Debrecenben és környékén nagy számban élnek erdélyi származású, illetve Erdély tágan értelmezett kultúrája iránt fogékony emberek, akik a program során ismertették, kialakított

projektekbe bekapcsolódhatnak, önkéntes munkásként, támogatóként. Helyi problémaként a megfelelő ismeretek hiánya, a sok figyelemre-méltó eredmény ellenére jól érzékelhető távolság-érzés azonosítható Erdellyel kapcsolatban.

Az Élő Erdély Egyesület eddig kidolgozott Erdély-fejlesztési stratégiái (1. Erdélyiség megerősítése, elmélyítése: honismereti túrák, honismereti oktatási programok, ismeretterjesztő előadások; 2. Régiómarketing: kulturális és természeti értékek dokumentálása és népszerűsítése; 3. Régiófejlesztés: városfejlesztés, kulturális turizmus megalapozása és ösztönzése, civil együttműködési programok) és erdélyi civil partnerei (PONT csoport, Kolozsvár; Legendárium projekt, Székelyudvarhely; Zöld Székelyföld Egyesület, Csíkszereda; Székelyudvarhelyi Közösségi Alapítvány, Székelyudvarhely; Erdélyi Kárpát Egyesület) biztosítékai egy tartalmas konferenciának, mely alapja lesz egy határon átnyúló civil háló kialakításának, ugyanakkor a helyi lakosság számára közelebb hozza Erdélyt. Ezen túlmenően a mindenkor költséghatékonyan megvalósított nyitottak vagyunk más erdélyi civil szervezetekkel is a párbeszédre.

Miért az EJKE a kezdeményező

Az egyesületünk célja, hogy a tagjai megismerjék és a szélesebb közönséggel megismertessék Erdély természeti, kulturális, gasztronómiai értékeit, népi hagyományait, a határon túli magyarsággal való kapcsolatok létrehozása és ápolása útján. Az EJKE kirándulásokat, túrákat, önállóan, vagy társ szervezőkkel kulturális rendezvényeket szervez, az erdélyi magyar kultúra, néphagyomány, népművészet népszerűsítésének jegyében. Célunk Erdély jelenidejének a megmutatása, úgy, hogy annak szerves része a múlt és a hagyománytiszteltet. Célunk továbbá erdélyi magyar kulturális és társadalmi szervezetekkel való kapcsolatok kiépítése, ápolása, az erdélyi magyar irodalom, egyéb művészeti és tudományágak megismertetése, népszerűsítése Debrecenben és Magyarország területén. A konferencia ennek megfelelően szervesen illeszkedik eddigi munkásságunkba és jövőbeli terveinkbe.

Elvart eredmény

A konferencia célja olyan stratégiai program megalkotása, melyben az egyes civil szervezetek konkrét feladatot kapnak. Célunk újragondolni az erdélyi magyar hagyományokat és a 21. század kihívásainak megfeleltetni, a magyar kisebbség szülőföldön maradásának jegyében. A konferenciáról 10 oldalas összefoglaló anyag készül melyben stratégiai és operatív programokat dolgozunk ki és melyben a konferencián elhangzott problémafelvetések, megoldási javaslatok szerepelnek, a civil szervezetek konkrét feladatvállalásaival egyetemben. A konferenciáról terveink szerint hang- és videofelvétel készül, melyet az egyesületi honlapokon keresztül elérhetnek az érdeklődők. Feladatunk továbbá olyan monitorozási elvek és gyakorlatok kidolgozása, melyek lehetővé teszik az egyes programok hatékonyságának a mérését.

Az EJKE rendezvényeiről a rádióban és a www.erdely.ma hírportálon rendszeresen számolunk. Az egyesület Tisztás című folyóiratában részletekbe menően dolgozzuk fel az eseményt és az internet adta lehetőségeket kihasználva tájékoztatjuk a nagyközönséget a konferenciáról és az ott kidolgozott cselekvési tervekről és a megvalósítási gyakorlatról. A rendezvényhez kapcsolódóan elektronikus és nyomtatott formában is készülnek plakátok és meghívók. Az Élő Erdély Egyesület tartalmas és naprakészen tartott hon-

lapja, partnerszervezeteinek internetes felületi biztosítják az eredmények széles körű bemutatását.

Hagyomány

A konferencia Erdély kulturális és történelmi örökségével, a kapcsolódó kulturális programokkal (pl. Erdély-ismereti programok) és a szóránymagyarság ügyével (pl. Mezőség, Dél-Erdély) egyaránt foglalkozik és nyitott minden az erdélyi magyarság jelenére kiható civil kezdeményezés irányába. Célunk a magyar-magyar kapcsolatok megerősítése a civil kapcsolatok elmélyítésével. A konferencia értéktérítése a civil háló kialakulásán túl, abban a szinergiában öltötte, melyet a civilek által kidolgozott programok gyakorlati megvalósítása révén áll elő. Ezen kívül hagyományteremtő konferenciálatapításról is szó van, tehát új fórumot kívánunk nyitni az erdélyi civil szervezeteknek, melyek az anyaországban is megmutathatják magukat, népszerűsíthetik programjaikat és támogatókat szerezhetnek. Az Élő Erdély Egyesület és az EJKE misszióját is fémjelzi a konferencia jelmondata **"Hagyománnyal a Holnapért – Tudni! Akarni! Tenni!"**, mely kifejezi azt az organikus, folyamatszempéletű gondolkodásmódot, melynek központi eleme a múlt értékeinek megóvása.

TÁMOGATÓKAT KERESÜNK!

Az ERDÉLYT JÁRÓK
Közhasznú Egyesület várja
gazdasági társaságok és
magánszemélyek támogatását a
2014-ben megrendezendő
Civilek Erdélyért Határok
Nélkül konferenciához és a
III. Debreceni Székely Nap-
hoz kapcsolódóan. Cégek
és magánszemélyek támoga-
tását várjuk a Budapest
Banknál vezetett

10103434-04682700-
01003005

számú bankszámlaszámra.

Csiki András: Gondolatok az erdélyi autonómatörökvése kapcsán—2013. nyarán

A Nyárádmentén barangolva autonómatörökvésre invitáló plakátokat láttam, egy-két kerítésen három-négy is volt, aztán több falu kimaradt s utána megint. Némelyik szélét, közepét – már a kijelölt júliusi szombat előtt – a szél meg is cibálta és bizony az embernek az az érzése támadt, hogy ha nem is olvasatlanok a felhívások, de azon kevesek is, akik elolvasták a szűkre szabott invitálást, téves gondolatokkal vannak tele.

Megkérdeztem ugyanis ismerőseimet, felbuzdulva az értelmiségi viták, tanulmányok, katalán és dél-tiroli minták: „*mentek-e tüntetni az autonómia mellett?*”. „*Abból ejnye nem lesz semmi* – érkezett a válasz, s a másik odatette „*nem az a megoldás, Erdélyt vissza kell csatolni!*”. Hova te? – kérdeztem tettetve az értetlent. „*Hát a magyarokhoz!*” – pattant tétovázás nélkül a megfajtás. „*Hiába lesz nekünk autonómia, ha nem lesz, hol dolgozunk*” – tette hozzá az autonómia megvalósulása kapcsán kétségének hangot adó unokatestvérem.

Erdéllyel kapcsolatban újra és újra klisék erősödnek meg, melyektől nagyon keveseknek sikerül és sikerült eltávolodni. Az alábbiak jutottak eszembe a fenti beszélgetés és az azt követő aranyosszéki látogatásunk kapcsán.

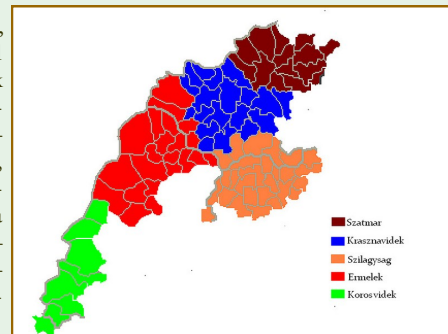
Erdély magyarsága nem homogén. A székelyföldi, a partiumi, a kalotaszegi és a szórványban élő magyarság induló feltételei nagyon különbözők. Ahhoz, hogy a székelyföldi és partiumi autonómatörökvést támogassák a nem tömbben élő magyarok is, nagyon sokat kell dolgozni a helyi vezetőknek. És nem a színes pártpaletta aktivistáira és politikai élharcosaira gondolok. Elsősorban pedagógusokra, egyházi berkekre, civil szervezetekre. Ami 1990 után, majd húsz évig tabu volt, azt most az emberek nem fogják 2-3 év alatt teljes egészében magukénak érezni, még ott sem ahol a nemzetközi példák alapján minden feltétel adott a területi alapú autonómia kivívására és kinyilvánítására. Pedig a képlet egyszerű: ha megbomlik a Székelyföld viszonylagos egysége, ha tovább folytatódik a tömbforgácsolása, akkor a szórványban élők számára annyi kapaszkodó sem marad, mint most és egyes, súlyos betegségben szenvedő maiak és voltak asszimilációs álmai valóra válhatnak.

Az autonómia nem Erdély visszacsatolásának kezdő lépése. Bizony dönteni kell annak, aki a székelyföldi, partiumi autonómatörökvéssel rokonszenvez, támogatja azt, ugyanakkor a történelmi Magyarország térképét viseli, végig robog Csíkszereda és Udvarhely között és '40-es bevonuló dalokat énekel alkoholfőmörben és teszi ezt ama szent meggyőződéssel, hogy Erdély földje, de még Fiume kikötője is Magyarországot illeti. Teljes tévedésben van. Trianonra nincsen gyógyír. Senki és semmi sem tudja meggyógyítani. Az elhallgatott nagyapák és apák megszenvedtek, a kisebbségi lét könyörtelen évtizedei megtörténtek (remélhetőleg jogos a múlt idől), a városokból eltűnt, elűzték, elmenekült a magyarság és helyére betelepültek sokan, betelepítettek sokat, tízezrek, százazrek kell megtanulják saját múltjuk igazságait, az erdélyi magyarság élettere összeszűkül. Ezt az életteret kell megőriznünk, mert – persze józanul és kellő mélységgel gondolkodó ember számára még a felvetés is nagyon távol áll – a mindent akarunk és fenékre ülünk verzió már elégszer megtörtént és elégszer ittuk meg a levét. Csak-hogy ehhez az szükségeltetik, hogy ne lőzongok és demagógiák irányítsák véleményünket, hanem igenis kellő ismeretanyag birtokában foglaljunk állást. Erdély – és a többi elszakított terület – ne pusztán a szentimentalista magyarkodás játszótere legyen, hanem kellő tiszteletadással forduljunk

felé. Az autonómia pedig ebben az olvasatban egy minden tekintetben megfelelő megoldás. Mert figyelembe veszi a helyi sajátosságokat, mert egy homogén kulturális entitás képezi az alapját és az önrendelkezés mechanizmusa által a leginkább érintettek dönthetnek arról, hogy kivel és milyen erősen szorítanak kezét.

Az autonómia kivívása az erdélyi magyar pártok közös minimumtörökvése kell legyen, ezzel szemben olyan harc vette kezdetét, melyben a felek arra törekednek, hogy a saját nevükkel legyen az fémjelvezve. Az érintett part helyzetértékelése – egy kivüálló számára legalábbis úgy tűnik – nélküli az objektivitást, amennyiben iszonyatos sebességgel haladunk egy olyan állapot felé, amikor nem lesz, kit képviseljenek, nem lesz kinek kiharcolni az autonómatörökvést. Természetesen érti az ember, hiszen két futballpálya van egymásra rakva, keresztbe. Egyfelől ott a román politikai rendszer, melyben van egy tökéletesen integrálódott, a magyar kisebbség érdekét képviselni hivatott párt, másfelől ott van a magyar kisebbség, melynek valós érdeke, hogy megőrizve nemzeti önazonosságát, a szülőföldjén maradjon, és ott boldogulhasson. Azért, hogy – bár sok magyarországi turista megelégszik és megelégedne ezzel az élménnyel – ne csupán skanzeneket és a hargitai fényő odatámasztott kérges arcú székely bácsi viaszszobrát mutogathassa a néprajzos, nagyon sokat kell dolgozni, mindenkinek, aki kicsit is felelősséget érez a határon túli magyarság sorsa iránt.

Erdély, az erdélyi magyarok jelen- és jövőideje is legyen végre fontos. A múltat ismerni kell, de nem szabad benne élni, mert nem fognak kilátni belőle. A történelem pedig könyörtelenül söpri el a jelenidőt nem ismerőket, azokat, akik pusztán múltkövekből és emlékiókból építkeznek. A székelyföldi magyarság minden szempontból érett az autonómatörökvésre – a partiumi magyarság esetében nehezebb a dolog. Az emlékek megvan a kellően veres történelme, megvan az érzelmi töltet: a büszkeség, a mártírium érzete, és megvan a gazdasági potenciál. Pontos helyzetértékelés és célmegjelölés kell, rengeteg munka, hogy ne csak egyetemi katedrákon, értelmiségi konferenciákon boncolgassák az autonómia ügyét. El kell indulni a falvakba és elmagyarázni, hogy miben áll a kisebbségi önrendelkezés ezen formája, mit kell tenni érte, mit lehet várni tőle és el kell oszlatni a tévhiteket. Nehéz, fáradtságos munka, másként kell elmondani Érmelléken, Koltón, a Kalotapartján, a Nyárádmentén, Gyergyóban, Székelyudvarhelyen, a Székelykő környékén, Lozsádon, esetleg átmérszkelve a Gyimesi-szoroson, a moldvai csángóknak; és el kell mondani a románoknak, újra és újra, nem ellenük, magunkért és velük; és el kell mondani a nagyvilágnak, beszélni kell az erdélyi magyarságról, a székelyek jövőképéről, a miértokról, hogy Erdélyről ne csak Drakula gróf denevérvilága és ne csak Károly herceg elvonulási jussanak a britek, franciák, németek, amerikaiak stb. eszébe. Nehéz, fáradtságos és aprólékos munka, szinte mindenütt másként kell elmondani, de ugyanazt! A nehézsége csak a tét nagyságához mérhető. **A tét az erdélyi magyarság szűkülő életterének megtartása. Megéri dolgozni és ami szép az egészben, hogy nekünk magunknak kell elvégezni a munkát, ebben a dologban nincsen olcsó fekete munka, nincsen zöldmezős multi tőke, nincsen uniós projekt, ez kőkemény három műszak erdélyieknek és anyaországiaknak és a fizetség az élet, a jövő, a holnapi nap reménye: magas kereset az izzadságos, kitartó, felelősségteljes munkáért.**

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata

Kiadja: EJKE, 4032 Debrecen Vezér u. 23. IV/10.

Felelős szerkesztő: Csiki András

Lektor: Pap Gy. László

